

ДИДАКТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглянуто основні принципи формування англomовної граматичної компетентності майбутніх філологів у процесі інтерактивного навчання. На основі аналізу наукових досліджень та публікацій і з урахуванням специфіки інтерактивного навчання виділено дидактичні принципи свідомості, активності, проблемності, взаємозв'язку навчання та життя, систематичності і послідовності, особистісно орієнтованої спрямованості навчання та методичні принципи комунікативності, професіоналізації, групової взаємодії, поєднання диференційованого й інтегрованого навчання мовних аспектів та видів мовленнєвої діяльності.

Ключові слова: дидактичні принципи, методичні принципи, граматична компетентність, майбутні філологи, інтерактивне навчання.

Постановка проблеми. Сучасний ринок праці потребує спеціалістів, які не лише володіють глибокими знаннями у певній сфері життєдіяльності, але й здатні проявляти ініціативу, критично мислити, оригінально вирішувати різноманітні завдання і проблеми та працювати в колективі, проявляючи толерантність до думок інших. Завдання вищої освіти – організувати навчальний процес, в якому формуються вищезазначені навички та вміння, впроваджуючи у вищих навчальних закладах особистісно-орієнтовані технології навчання, серед яких вагоме місце займають інтерактивні технології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті іншомовного навчання інтерактивні технології досліджують чимало науковців. Так, дисертаційне дослідження Г. Кривчикової присвячене методиці інтерактивного навчання писемного мовлення майбутніх учителів англійської мови; дисертаційна праця Ю. Семенчука – проблемі формування англomовної лексичної компетентності у студентів економічних спеціальностей засобами інтерактивного навчання; у дисертації В. Ревенко з'ясовано дидактичні умови застосування інтерактивних технологій у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. Різні аспекти інтерактивного навчання іноземних мов у середній та вищій школі відображено у статтях таких науковців, як В. Козубай, Н. Кочубей, Ю. Петрусевич, В. Редько, Т. Резнік, Т. Рудницька, О. Синєкоп, Л. Скучинська та ін. Втім, проведений аналіз наукової літератури засвідчив, що в ній бракує досліджень, пов'язаних із використанням інтерактивного навчання з метою формування англomовної граматичної компетентності майбутніх філологів. Важливість вирішення зазначеної проблеми зумовлює нашу увагу до неї.

Як відомо, навчання будь-якої іноземної мови базується на дидактичних та методичних принципах, які у взаємодії скеровують навчальний процес та забезпечують його ефективність. Принципи навчання іноземної мови висвітлено в працях І. Бім, Н. Гальскової, Н. Гез, М. Ляховицького, О. Миролубова, Р. Мін'яр-Белоручева, Ф. Рабинович, Г. Рогової, Т. Сахарової, Н. Скляренко, Ю. Пассова, С. Шатілова. Автори певної кількості робіт торкаються питання принципів формування граматичної компетентності майбутніх філологів. Зокрема, О. Вовк до таких принципів відносить принцип стилістичної диференціації мовлення, принцип когнітивної спрямованості, принцип науковості, принцип професійно-педагогічної спрямованості, принцип проблемності. Згідно з Т. Стеченко, формування професійно орієнтованої англomовної граматичної компетентності майбутніх філологів має відбуватися з урахуванням дидактичних принципів проблемності, наступності, зв'язку навчання з життям, практикою та методичних принципів комунікативності, діалогу культур і цивілізацій, мовленнєво-розумової активності й самостійності студентів, новизни, урахування рідної мови, професійної спрямованості. Досліджуючи особливості організації інтегрованого навчання граматики другої іноземної мови, Л. Орловська виділяє такі принципи засвоєння мовного матеріалу: дидактичні принципи наступності, систематичності й послідовності; методичні принципи урахування рідної мови, опори на першу іноземну мову, взаємопов'язаного навчання аспектів іноземної мови при домінуючій ролі одного з них, поєднання диференційованого й інтегрованого навчання мовних аспектів та видів мовленнєвої діяльності, концентричності в організації мовного матеріалу. Проте, враховуючи особливості інтерактивного навчання граматики англійської мови, а також недостатню розробку питання, вважаємо за необхідне конкретизувати й обґрунтувати принципи формування англomовної граматичної компетентності майбутніх філологів засобами інтерактивного навчання.

Отже, **мета даної статті** полягає у визначенні провідних дидактичних і методичних принципів формування англomовної граматичної компетентності майбутніх учителів засобами інтерактивного навчання (на прикладі ігрових методів навчання).

Виклад основного матеріалу. Поняття "принципи навчання" трактують як "загальні положення, що відображають закономірності процесу навчання і вимоги до його організації, дотримання яких дає змогу педагогу досягти запланованих цілей навчання" [1: 65]. Реалізуючись у змісті, організаційних формах та методах навчальної роботи, принципи навчання визначають стратегію і тактику педагогічної діяльності.

Аналіз сучасних джерел [1-6] свідчить, що серед основних загальнодидактичних принципів організації сучасного процесу навчання іноземних мов вчені виділяють принципи свідомості, науковості, наочності, систематичності і послідовності, міцності знань, активності, самостійності, колективності, проблемності, доступності і посиленості, єдності освітньої, розвивальної та виховної функцій навчання, індивідуалізації, гуманізації, взаємозв'язку навчання та життя, емоційності навчання, творчого характеру процесу навчання.

При формуванні англійської граматичної компетентності майбутніх філологів засобами інтерактивного навчання особливого значення, на нашу думку, набувають такі **дидактичні принципи**, як принципи свідомості, активності, проблемності, взаємозв'язку навчання та життя, систематичності і послідовності, особистісно орієнтованої спрямованості навчання.

Розглянемо, як кожен із виділених нами принципів реалізується в контексті нашого дослідження.

Принцип свідомості полягає в тому, що студенти усвідомлюють освоювані дії та операції із навчальним матеріалом; це, іншими словами, означає, що навички і вміння формуються на свідомій основі. Виняткове значення даного принципу для сучасного навчання іноземних мов визначається вмінням свідомо користуватися іноземною мовою як засобом спілкування і самовираження [3: 144].

Реалізація принципу свідомості в процесі інтерактивного формування англійської граматичної компетентності майбутніх учителів передбачає свідомий аналіз граматичного явища, що вивчається, розуміння його форми, значення та контексту вживання; зіставлення граматичних систем рідної та іноземної мови, що сприяє позитивному мовному переносу та подоланню інтерферентного впливу рідної мови; виділення суттєвих ознак граматичної структури та їх узагальнення; осмислений вибір відповідного граматичного явища в змодельованих ситуаціях спілкування, свідоме співвідношення його форми, значення та функції; свідоме оволодіння прийомами самостійної роботи з граматичним матеріалом.

Принцип активності є одним із провідних в організації інтерактивного навчання граматики, оскільки застосування інтерактивних методів, зокрема ігрових, передбачає участь усіх без винятку студентів у мовленнєворозумовій діяльності. Висока активність студентів забезпечується встановленням суб'єкт-суб'єктних стосунків між викладачем та студентами; динамізмом гри; позитивним ставленням та інтересом студентів до ігрової діяльності; зміною режимів роботи на занятті; позитивними стосунками між студентами; використанням життєвого та іншомовного досвіду студентів; застосуванням проблемних завдань та ситуацій, які стимулюють спілкування, творче, критичне та логічне мислення, пізнавальну самостійність студентів.

Створення на заняттях із практичної граматики проблемних ситуацій, які активізують діяльність студентів, забезпечує тісний зв'язок принципу активності з **принципом проблемності**, який найбільш природно можна реалізувати саме у процесі гри через організацію багаторівневих ігрових сюжетів, в основі яких лежать завдання, що поступово ускладнюються [7: 73].

Моделювання природних умов комунікації при інтерактивному навчанні англійської граматики забезпечує реалізацію ще одного домінуючого в нашому дослідженні принципу – **принципу взаємозв'язку навчання та життя**. Опора на даний принцип передбачає залучення студентів до застосування набутих знань, навичок і вмінь на практиці; використання життєвого досвіду студентів; виконання студентами завдань, які моделюють фрагменти майбутньої професійної діяльності [8: 5].

Принцип систематичності і послідовності передбачає послідовність пред'явлення та засвоєння мовних явищ у єдності їх форми, значення та функції. Згідно з цим принципом зберігається наступність між етапами навчання та елементами навчального матеріалу. Це означає, що кожен новий елемент граматичного матеріалу ґрунтується на раніше засвоєних знаннях та сформованих навичках і є основою для вивчення подальшого матеріалу. Урахування принципу систематичності і послідовності також вимагає регулярного повторення вивченого граматичного матеріалу, його узагальнення та своєчасного відновлення прогалів у мовленнєвому досвіді студентів.

Зважаючи на специфіку нашого дослідження, вважаємо за доцільне виділити **принцип особистісно орієнтованої спрямованості навчання**, який тісно пов'язаний із принципом виховуючого і розвивального навчання та принципом індивідуалізації. Сутність даного принципу полягає в послідовній активізації та розвитку наявних у кожного студента інтелектуальних здібностей, знань і мовленнєвого досвіду, його емоцій і настроїв [3: 144].

Російські науковці Н. Гальскова та Н. Гез, посилаючись на О. Леонтьєва, зазначають, що особистісно орієнтована спрямованість навчання іноземних мов призначена: 1) сприяти засвоєнню студентами соціального досвіду, тобто знань, умінь і навичок, які необхідні для нормальної життєдіяльності в суспільстві, конкретному соціумі; 2) стимулювати здатність до вільного і творчого мислення; 3) формувати світогляд студента, створювати цілісну картину світу у всій його різноманітності; 4)

розвивати вміння свідомо планувати свій розвиток, розуміти його динаміку, самостійно вчитися, в тому числі самостійно засвоювати нову лінгвокультуру; 5) формувати систему особистісних якостей студента, що сприяють його саморозвитку (мотивацію, рефлексію і т. д.) [3: 142].

Реалізація зазначеного принципу при інтерактивному формуванні англомовної граматичної компетентності майбутніх учителів англійської мови досягається встановленням партнерських стосунків між суб'єктами навчального процесу, які базуються на співпраці, націленій на досягнення спільної мети; врахуванням уподобань та потреб студентів при виборі проблем, в обговоренні яких засвоюються граматичні конструкції; добором партнерів по спілкуванню (партнерів по грі), розподілом ролей; використанням особистісно орієнтованої технології виправлення помилок, яка передбачає підтримку й допомогу студенту з боку викладача; диференційованим підходом у наданні допомоги; створенням ситуацій спілкування, які виховують позитивні риси характеру, культуру мовлення й поведінки, ціннісні орієнтації та розвивають комунікативні, пізнавальні, соціальні та творчі здібності майбутнього філолога.

Дидактичні принципи реалізуються у взаємодії один із одним, а також із методичними принципами, серед яких виділяють принцип комунікативної спрямованості, домінуючої ролі вправ, урахування рідної мови, взаємопов'язаного навчання усіх видів мовленнєвої діяльності, диференційованого підходу до навчання видів мовленнєвої діяльності, апроксимації, активізації слухових і мовно-моторних відчуттів при формуванні мовних навичок [1: 72-73].

На основі аналізу наукової літератури [3; 8-11 та ін.] для організації інтерактивного навчання англійської граматики ми виокремлюємо такі **методичні принципи**, як принцип комунікативності, принцип поєднання диференційованого й інтегрованого навчання мовних аспектів та видів мовленнєвої діяльності, принцип професіоналізації і принцип групової взаємодії.

Принцип комунікативності є одним із найголовніших у сучасній методиці навчання іноземних мов. Сутність цього принципу полягає в тому, що іншомовне навчання повинно бути спрямованим на формування у студента рис бі / полікультурної мовної особистості, здатної рівноправно й автономно брати участь у міжкультурному спілкуванні [3: 150]. Комунікативно спрямоване навчання повинно стимулювати високу особисту мотивацію студентів як у спілкуванні іноземною мовою, так і у вивченні цієї мови та створювати умови, які забезпечують студенту можливість: 1) вільно проявляти всі розумові операції і дії; 2) використовувати мовні засоби для реалізації особистих потреб; 3) долати так звані мовні бар'єри [3: 151].

Ю. Пассов розглядає поняття комунікативності як максимальну адекватність процесу навчання процесу комунікації за його основними параметрами, такими як: 1) діяльнісний характер мовленнєвої поведінки співрозмовників, що втілюється в комунікативній поведінці викладача як учасника процесу спілкування та навчання і в комунікативній (умотивованій, активній) поведінці студента як суб'єкта спілкування та навчання; 2) предметність процесу комунікації, що передбачає обмежений, але точно визначений набір предметів обговорення (тем, подій та ін.); 3) ситуації спілкування, які моделюються як найбільш типові варіанти взаємовідносин співрозмовників; 4) мовленнєві засоби, які забезпечують процес спілкування і навчання в конкретних ситуаціях. Таким чином, процес навчання як модель реального спілкування зберігає всі його основні риси: діяльнісний характер, цілеспрямованість, вмотивованість, ситуативність, предметність, змістовність [9: 34].

У межах нашого дослідження принцип комунікативності відображається в самій сутності рольових та ділових ігор, які ми розглядаємо як ефективні інтерактивні методи формування англомовної граматичної компетентності майбутніх філологів. Адже рольові та ділові ігри проводяться на основі створення ситуацій, адекватних реальному спілкуванню. Зазначимо, що під ситуацією ми, слідом за Ю. Пассовим [9: 95], розуміємо динамічну систему взаємовідносин суб'єктів спілкування, що відображається в їхній свідомості та породжує потребу в цілеспрямованій мовленнєвій дії.

Оскільки майбутні філологи повинні вміти граматично правильно висловлюватись у будь-яких умовах спілкування, ми, поділяючи точку зору Т. Стеченко [12 :122], вважаємо за необхідне створювати на заняттях із практичної граматики різні типи комунікативних ситуацій: 1) статусно-рольових відносин, які мають стереотипний характер та співвідносяться зі знаннями, досвідом, звичками, навичками та вміннями щось робити; 2) соціальних взаємовідносин, в яких студенти постають як представники вікових груп, професійних груп, суспільних організацій, етнічних та територіальних спільнот та ін.; 3) відносин сумісної діяльності, які виникають у навчально-пізнавальній, спортивній, побутовій та інших формах діяльності; 4) моральних взаємовідносин, які мають інтегративний характер і пронизують усі сфери життєдіяльності людини.

Варто зазначити, що врахування принципу комунікативності при формуванні англомовної граматичної компетентності студентів-філологів вимагає забезпечення новизни ситуацій, що моделюються на занятті. Використання ігрової діяльності дозволяє з легкістю реалізувати цю вимогу шляхом зміни мовленнєвих партнерів (учасників гри), варіювання завдань, подій, обставин, проблем, взаємин між співрозмовниками та ін.

Опора на принцип комунікативності при організації інтерактивного навчання граматики також передбачає паралельне засвоєння граматичної форми та її функції у мовленні. Організація та розподіл навчального матеріалу повинні бути функціонально орієнтованими, тобто відбуватись з урахуванням мовленнєвих функцій граматичних структур, за ситуаціями залежно від комунікативної потреби.

Засвоєння граматичного матеріалу в процесі інтерактивного навчання має відбуватись з урахуванням **принципу поєднання диференційованого й інтегрованого навчання мовних аспектів та видів мовленнєвої діяльності** (термін Л. Орловської). Даний принцип, з одного боку, забезпечує розмежування навчання усного і писемного мовлення; аудіювання і говоріння; читання і письма і т. п., оскільки, як відомо, кожен вид мовленнєвої діяльності має свої механізми, що базуються на різних психофізіологічних процесах, і навіть своє лексико-граматичне оформлення. З іншого боку, забезпечується інтегроване засвоєння різних аспектів мови в процесі навчання вимови, слів, граматичним структурам на мовленнєвих одиницях рівня слова, словосполучення, речення, понадфразової єдності. Крім цього, навчання одного виду мовленнєвої діяльності залучає інші, тобто проявляється інтеграція різних видів мовленнєвої діяльності. Наприклад, аудіювання може супроводжуватись письмом, читання – говорінням і т. п. Таким чином, при навчанні граматики одночасно більшою чи меншою мірою використовуються всі аспекти мови і всі види мовленнєвої діяльності [11: 44-45; 13: 140-141].

Реалізація принципу поєднання диференційованого й інтегрованого навчання мовних аспектів та видів мовленнєвої діяльності в нашому дослідженні передбачає проведення дидактичних ігор в усних і письмових формах; проведення рольових та ділових ігор на основі прочитаного чи прослуханого матеріалу; написання письмових робіт на завершальному етапі рольових ігор.

Принцип професіоналізації вважаємо одним із домінуючих в організації процесу формування англомовної граматичної компетентності майбутніх філологів засобами інтерактивного навчання, оскільки професіоналізація особистості студента, його професійне становлення та особистісне зростання як фахівця є одним із найголовніших завдань сучасної вищої школи [14: 77]. Професійне становлення педагога розглядається як безперервний процес цілеспрямованої прогресивної зміни особистості, удосконалення професійних здібностей у результаті соціальних впливів та власної активності, переконструювання вчителем свого внутрішнього світу, що веде до принципово нового способу життєдіяльності [15: 19].

За принципом професіоналізації в процесі інтерактивного навчання граматики студенти-філологи набувають конкретних предметних знань, умінь і навичок, а також засвоюють професійно значущі вміння для застосування в майбутній професійно-творчій діяльності; опановують педагогічне мислення; розвивають професійно важливі якості та творчий потенціал; осмислюють суспільну значущість майбутньої професії. Реалізація цього принципу на практиці забезпечується таким інтерактивним методом, як ділова гра, яка дозволяє моделювати реальні умови професійної діяльності майбутніх учителів англійської мови, які повинні оволодіти граматичною системою мови не лише для того, щоб граматно спілкуватися з представниками інших культур, але й навчати граматики інших. Як зазначають дослідники [16: 111], саме в процесі ділової гри відбувається апробація функціонального професіоналізму майбутніх педагогів, розкриваються їхні професійні та особистісні якості, формується культура педагогічного спілкування, краще усвідомлюється соціальна роль учителя, його професійний обов'язок. Гра надає студентам можливість подолати бар'єр між їх теоретичною та практичною підготовкою.

Зважаючи на те, що будь-який інтерактивний метод передбачає роботу студентів у групах (в парах, у малих групах, у командах), їх взаємодію та співпрацю, ми, слідом за Ю. Петрусевич [17], висуваємо **специфічний принцип групової взаємодії**, на який варто звернути особливу увагу при формуванні англомовної граматичної компетентності майбутніх учителів англійської мови.

Під час спільного навчання в академічній групі створюється певна структура міжособистісних відносин студентів, яка, передусім, базується на емоційних оцінках. Водночас, відбувається формування групових норм, установок, ціннісних орієнтацій, із позиції яких у подальшому відбувається міжособистісне оцінювання в групі. Вивчення внутрішньої ситуації у групі та вмиле маніпулювання взаємовідносинами студентів дозволяє педагогу досягти високих результатів у навчанні та зберегти й зміцнити міжособистісну цілісність академічної групи. Використання інтерактивних методів створює найефективніші умови втручання в груповий процес із метою реалізації вищезазначених цілей [17: 226].

Досліджуючи проблему групової співпраці, вчені (К. Нор, Н. Пожар, О. Пометун, Л. Пироженко, Н. Brown, J. McNally та ін.) стверджують, що такий вид організації навчання створює позитивний емоційний клімат, який забезпечує почуття безпеки, в якому зазвичай мовчазні студенти стають активними учасниками комунікативної взаємодії, долаючи власну невпевненість, страх критики та несхвалення з боку товаришів. Відчуваючи групову приналежність, студенти легше долають труднощі, що виникають на їхньому шляху, допомагають один одному як інтелектуально, так і емоційно.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, організація інтерактивного навчання граматики англійської мови майбутніх філологів має ґрунтуватися на дидактичних принципах

свідомості, активності, проблемності, взаємозв'язку навчання та життя, систематичності і послідовності, особистісно орієнтованої спрямованості навчання та методичних принципах комунікативності, поєднання диференційованого й інтегрованого навчання мовних аспектів та видів мовленнєвої діяльності, професіоналізації, групової взаємодії. Реалізація виділених нами принципів сприятиме підвищенню пізнавальної активності студентів та забезпечить успішність та ефективність розробленої нами методики формування англомовної граматичної компетентності майбутніх учителів англійської мови, сутність та особливості якої буде відображено у наших наступних публікаціях.

Перспективу подальшого дослідження ми також вбачаємо у відборі навчального матеріалу та у розробці системи вправ для формування граматичної компетентності студентів-філологів у процесі інтерактивного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : [підручник] / [Панова Л. С. , Андрійко І. Ф. , Тезікова С. В. та ін.] – К. : ВЦ "Академія", 2010. – 328 с. – (Серія "Альма-матер").
2. Бим И. Л. Теория и практика обучения немецкому языку в средней школе : Проблемы и перспективы : [учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. №2103 "Иностр. яз."] / И. Л. Бим. – М. : Просвещение, 1988. – 256 с.
3. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам : Лингводидактика и методика : [учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений] / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – М. : Издательский центр "Академия", 2004. – 336 с.
4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : [підручник] / [Бігіч О. Б., Бражник Н. О., Гапонова С. В. та ін. ; під керівн. С. Ю. Ніколаєвої]. – [2-е вид., випр. і перероб.]. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
5. Туркот Т. І. Психологія і педагогіка вищої школи в запитаннях і відповідях : [навч. посіб.] / Т. І. Туркот. – К. : Кондор, 2011. – 516 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : [навч. посіб.] / М. М. Фіцула. – К. : "Академвидав", 2006. – 352 с. – (Альма-матер).
7. Гордієнко-Митрофанова І. В. Психолого-педагогічні основи застосування дидактичних ігор-маніпулятивів у загальноосвітній школі : [монографія] / І. В. Гордієнко-Митрофанова. – Х. : Цифрова друкарня №1, 2012. – 408 с.
8. Стеченко Т. О. Формування професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції майбутніх філологів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02. "Теорія та методика навчання : Германські мови" / Т. О. Стеченко. – Київ, 2004. – 23 с.
9. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е. И. Пассов. – [2-е изд.]. – М. : "Просвещение", 1991. – 223 с. – (Б-ка учителя иностр. яз.).
10. Орловська Л. К. Формування граматичної компетенції в усному мовленні на засадах інтегрованого навчання у майбутніх учителів англійської мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02. "Теорія та методика навчання : Германські мови" / Л. К. Орловська. – Київ, 2010. – 23 с.
11. Рогова Г. В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Рогова Г. В. , Ф.М. Рабинович, Т. Е. Сахарова. – М. : Просвещение, 1991. – 287 с. – (Б-ка учителя иностр. яз.).
12. Стеченко Т. О. Методичні принципи формування професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції майбутніх філологів / Т. О. Стеченко // Вісник Житомирського державного педагогічного університету. – Житомир : Вид. центр ЖДПУ, 2003. – Вип. 12. – С.121–124.
13. Орловська Л. К. Методичні принципи організації інтегрованого навчання граматики другої іноземної мови / Л. К. Орловська // Вісник КНЛУ. Серія : Педагогіка та психологія. – Київ, 2007. – Вип. 12. – С. 136–143.
14. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи : [підручник] / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. — [3-тє вид., випр. і доп.]. – К. : Каравела, 2011. – 360 с.
15. Абакумова Е. Б. Профессиональное становление педагога как психолого-педагогическая проблема / Е. Б. Абакумова // Теоретические и методологические проблемы современного образования : [материалы VI международной научно-практической конференции, 28-29 сентября 2011 г.]. – Москва, 2011. – С. 15–20.
16. Семенюк М. П. Навчально-педагогічні ігри у формуванні професіоналізму майбутнього вчителя / М. П. Семенюк, О. О. Яструб // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. – Черкаси, 2012. – №24 (237). – С. 110–113.
17. Петрусевич Ю. А. Теоретичні передумови інтерактивного навчання англійського монологічного мовлення майбутніх учителів / Ю. А. Петрусевич // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки : [збірник наукових праць]. – Чернігів, 2011. – Вип. 92. – С. 224–228.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. *Metodyka navchannya inozemnykh mov u zagalnoosvitnykh navchalnykh zakladakh* [Methodology of Teaching Foreign Languages in Secondary Schools] : [pidruchnyk] / [Panova L. S., Andriiko I. F. , Tezikova S. V. ta in.]. – K. : VTS "Akademiya", 2010. – 328 s. – (Seriya "Alma-mater").
2. *Bim I. L. Teoriya i praktika obucheniya nemetskomu yazyku v sredney shkole : problemy i perspektivy* [Theory and Practice of German Language Teaching in Secondary Schools : Problems and Prospects] : [ucheb. posobiye dlya studentov ped. in-tov po spets. №2103 "Inostran. yaz."] / I. L. Bim. – M. : Prosveshcheniye, 1988. – 256 s.

3. Galskova N. D. Teoriya obucheniya inostrannym yazykam : Lingvodidaktika i metodika [Theory of Foreign Languages Teaching : Linguodidactics and Methodology] : [ucheb. posobiye dlya stud. ling. un-tov i fak. in. yaz. vyssh. ped. ucheb. zavedeniy] / N. D. Galskova, N. I. Gez. – M. : Izdatelskiy tsentr "Akademiya", 2004. – 336 s.
4. Metodyka vykladannya inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh [Methodology of Teaching Foreign Languages in Secondary Schools] : [pidruchnyk] / [Bigych O. B., Brazhnyk N. O., Gaponova S. V. ta in. ; pidkerivn. S. Yu. Nikolayevoyi]. – [2-e vyd., vypr i pererob.]. – K. : Lenvit, 2002. – 328 s.
5. Turkot T. I. Psykholohiya i pedagogika vyshchoyi shkoly v zapytannyakh i vidpovidyakh [Psychology and Pedagogy of Higher Education in Questions and Answers] : [navch. posib.] / T. I. Turkot. – K. : Kondor, 2011. – 516 s.
6. Fitsula M. M. Pedagogika vyshchoyi shkoly [Pedagogy of Higher Education] : [navch. posib.] / M. M. Fitsula. – K. : "Akademvydav", 2006. – 352 s. – (Aalma-mater).
7. Gordiyenko-Mytrofanova I. V. Psykholoho-pedagogichni osnovy zastosuvannya didaktychnykh igor-manipulyatyv u zagalnoosvitniy shkoli [Psychological and Pedagogical Foundations of the Application of Didactic Manipulation Games in Secondary School] : [monografiya] / I. V. Gordiyenko-Mytrofanova. – Kh. : Tsyfrova drukarnya №1, 2012. – 408 s.
8. Stechenko T. O. Formuvannya profesiyno oriyentovanoi anglomovnoyi gramatychnoyi kompetentsiyi maybutnikh filologiv [Forming the Future Philologists' Professionally Oriented English Grammar Competence] : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk : spets. 13.00.02. "Teoriya ta metodyka navchannya : Germanski movy" / T. O. Stechenko. – Kyiv, 2004. – 23 s.
9. Passov Ye. I. Kommunikativnyi metod obucheniya inoyazychnomu govorennyu [The Communicative Method of Teaching Foreign Language Speaking] / Ye. I. Passov – [2-e izd.]. – M. : "Prosveshcheniye", 1991. – 223 s. – (B-ka uchitelya inostr. yaz.).
10. Orlovska L. K. Formuvannya gramatychnoyi kompetentsiyi v usnomu movlenni na zasadakh integrovanogo navchannya u maibutnikh vchyteliv angliyskoyi movy [Forming English Grammar Competence in the Oral Speech on Principles of Integrated Studies of Future Teachers] : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk : spets. 13.00.02. "Teoriya ta metodyka navchannya : germanski movy" / L. K. Orlovska. – Kyiv, 2010. – 23 s.
11. Rogova G. V. Metodika obucheniya inostrannym yazykam v sredney shkole [Methodology of Teaching Foreign Languages in Secondary Schools] / Rogova G. V., Rabinovich F. M., Sakharova T. E. – M. : Prosveshcheniye, 1991. – 287 s. – (B-ka uchitelya inostr. yaz.).
12. Stechenko T. O. Metodichni pryntsypy formuvannya profesiyno oriyentovanoi anglomovnoyi gramatychnoyi kompetentsiyi maybutnikh filologiv [Methodological Principles of Forming Future Philologists' Professionally Oriented English Grammar Competence] / T. O. Stechenko // Visnyk Zhytomyrskogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu [Zhytomyr State Pedagogical University Journal]. – Zhytomyr : Vyd. tsentr ZDPU, 2003. – Vyp.12. – S. 121–124.
13. Orlovska L. K. Metodichni pryntsypy organizatsiyi integrovanogo navchannya gramatyky drugoyi inozemnoyi movy [Methodological Principles of Organization of the Integrated Learning of the Second Foreign Language Grammar] / L. K. Orlovska // Visnyk KNLU. Seriya : Pedagogika ta psykholohiya [Kyiv National Linguistic University Journal. Series : Pedagogy and Psychology]. – Kyiv, 2007. – Vyp.12. – S. 136–143.
14. Podolyak L. G. Psykholohiya vyshchoyi shkoly [Psychology of Higher Education] : [pidruchnyk] / L. G. Podolyak, V. I. Yurchenko. – [3-tye vyd., vypr. i dop.]. – K. : Karavela, 2011. – 360 s.
15. Abakumova E. B. Profesionalnoye stanovleniye pedagoga kak psikhologo-pedagogicheskaya problema [The Teacher's Professional Development as a Psycho-Pedagogical Problem] / E. B. Abakumova // Teoreticheskiye i metodologicheskiye problemy sovremennoy obrazovaniya : [materialy VI mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii, 28-29 sentyabrya 2011 g.]. – Moskva, 2011. – S. 15–20.
16. Semenyuk M. P. Navchalno-pedagogichni igry u formuvanni profesionalizmu maibutniogo vchytelya [Educational-Pedagogical Games in Forming Future Teachers' Professionalism] / M. P. Semenyuk, O. O. Yastrub // Visnyk Cherkaskogo universytetu. Seriya : Pedagogichni nauky [Cherkasy University Journal. Series : Pedagogical Sciences]. – Cherkasy, 2012. – № 24 (237). – S.110–113.
17. Petrusyevych Yu. A. Teoretichni peredumovy interaktyvnogo navchannya angliyskogo monologichnogo movlennya maybutnikh uchyteliv [Theoretical Preconditions of Interactive Teaching English Monologue to Teacher Trainees] / Yu. A. Petrusyevych // Visnyk Chernigivskogo natsionalnogo pedagogichnogo universytetu imeni T. G. Shevchenka. Seriya : Pedagogichni nauky [Chernigiv National Pedagogical University Journal Named after T. G. Shevchenko. Series : Pedagogical Sciences] : [zbirnyk naukovykh prats']. – Chernigiv, 2011. – Vyp. 92. – S. 224–228.

Матеріал надійшов до редакції 22.01. 2014 р.

Якимчук Н. В. Дидактические и методические принципы формирования англоязычной грамматической компетентности будущих филологов в процессе интерактивного обучения.

В статье рассматриваются основные принципы формирования англоязычной грамматической компетентности будущих филологов в процессе интерактивного обучения. На основе анализа научных исследований и публикаций и с учетом специфики интерактивного обучения выделены дидактические принципы сознательности, активности, проблемности, взаимосвязи обучения и жизни, систематичности и последовательности, личности ориентированной направленности обучения и методические принципы коммуникативности, сочетания дифференцированного и интегрированного

обучения языковых аспектов и видов речевой деятельности, профессионализации, группового взаимодействия.

Ключевые слова: *дидактические принципы, методические принципы, грамматическая компетентность, будущие филологи, интерактивное обучение.*

Yakymchuk N. V. Didactic and Methodical Principles of Forming Future Philologists' English Grammar Competence in the Process of the Interactive Teaching.

To have an in-depth knowledge of a particular subject is not enough for today's graduate to get a good job. The current employment market requires quick-thinking people who can take the initiative, have the original approach to solving various challenges and are able to work in a team, showing tolerance to the views of others. The objective of higher education is to develop the above-mentioned students' skills by introducing learner-centered teaching methods, particularly interactive methods, into the educational process. The given article focuses on the basic principles of forming the future philologists' English grammar competence in the process of the interactive teaching. On the basis of scientific researches and publications analysis and considering the peculiarities of the interactive teaching the author singles out such didactic principles as the principle of consciousness, the principle of activity, the principle of problem teaching, the principle of systematic character and graduality, the principle of interconnection between education and life, the principle of learner-centered education and such methodical principles as the principle of communicative orientation, the principle of combining the differentiated and integrated learning of language aspects and kinds of speech activity, the principle of professional orientation, the principle of group interaction. It is stated that the application of the selected didactic and methodical principles in the process of the interactive grammar teaching will enhance the students' cognitive activity and ensure the effective formation of future teachers' English grammar competence.

Keywords: *didactic principles, methodical principles, grammar competence, future philologists, interactive teaching.*